

**TEORIAPEILI KERTOO, MITEN OMIEN RUNOJENI TUNNE-
MUISTOJEN TUTKIMINEN VAIKUTTAA
KIRJOITTAMISEENI**

Helena Laaksonen
Kandidaatintutkielma
Kirjoittaminen
Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto
Kevät 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto
Tekijä Helena Laaksonen	
Työn nimi Teoriapeili kertoo, miten omien runojeni tunnemuistojen tutkiminen vaikuttaa kirjoittamiseeni	
Oppiaine Kirjoittaminen	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2024	Sivumäärä 25
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tarkastelen tässä tutkielmassani omia runojani ja niihin liittyviä tunnemuistojani lukijan näkökulmasta. Kirjaan runoihini liittyviä näkemyksiäni ja havaintojani pitämäni reflektiopäiväkirjaan (2023-2024), jota peilaan runoutta ja tunteita käsittelevän teorian läpi. Tulosten analysoimiseksi jaottelen runot aiheen, merkityksen ja lukijan tunnenäkemyksen mukaisesti, tehdäkseni niiden perusteella johtopäätöksiä. Tavoitteeni on selvittää, miten runojen tutkiminen vaikuttaa kirjoittamiseeni. Teoreettisen viitekehyksen aineistona käytän runoutta, tunteita ja tunteiden psykologiaa käsitteleviä teoksia ja lisäksi muita lähteitä.</p> <p>Tutkimuksen teoriaan tutustuttuani havaitsen luopuneeni ajatuksesta, että tunnemuistot säilyvät runoissani ja mielessäni valokuvantarkkoina muistoina. Se vapautti minua kirjoittajana, vaikka koenkin muistot kauniina. Omien tekstien arvioiminen on ollut antoisa tutkimusmatka yhtä lailla omien runojen äärelle kuin teorian syövereihinkin. Tutkimuksen tuloksena teen päätelmän: tutkimuksen kautta saatu tieto on vaikuttanut myönteisesti kirjoittamiseeni. Tieto on tuonut iloa, uusia näkökulmia ja vapautta kirjoittamiseeni.</p>	
Asiasanat Runous, tunteet, valokuvantarkka muisto, kirjoittaminen	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	1
1.1. Tutkimuksen taustaa ja teoriaa.....	2
1.2. Runous, tunteet ja kirjoittaminen.....	3
1.3. Tutkimuskysymys ja työn tavoite.....	4
2. AINEISTO JA MENETELMÄT.....	5
2.1. Autoetnografia menetelmänä.....	6
2.2. Laadullinen sisällönanalyysi ja yhteenveto.....	7
2.3. Menetelmän luotettavuuden pohdinta ja tutkimuksen merkityksellisyys.....	7
3. REFLEKTIOPÄIVÄKIRJAN PEILAAMINEN TEORIAN LÄPI.....	9
3.1. Muistojen tikkaat ja pääskyjen lento, (R1 ja R2).....	10
3.2. Mesimarjan tuoksu, (R3).....	11
3.3. Veteen piirretty ja Uusi taito, (R4 ja R5).....	12
3.4. Sammalmetsän salaisuus ja Hyvä hevonen, (R6 ja R7).....	13
3.5. Lammashaka ja Lehden hetki, (R8 ja R9).....	14
3.6. Äiti ja Kirje mummolta, (R10, R11).....	15
4. TULOSTEN ANALYYSI.....	17
4.1. Vastaus tutkimuskysymykseen.....	21
4.2. Tutkimusprosessin kulku.....	22
5. JOHTOPÄÄTÖS JA POHDINTA.....	24
LÄHTEET.....	26

1 JOHDANTO

Kun aurinko on sulattanut mäenrinteestä

kämmenen kokoisen kaistaleen.

Kiipeän mäelle katsomaan kangasvuokkoa.

Silloin tiedän – on jälleen kevät.

(Kevät ilmoittaa tulostaan, 2005)

Katsoessani runopolkuani taaksepäin, näyttää siltä, että olen kirjoittanut runoja siitä lähtien kun olen oppinut kirjoittamaan. Usein tekstit ovat sisältäneet ajatusvirtoja tai kokemuksia kulloisestakin tilanteesta. Myöhemmin olen piirtänyt kortteja, joihin olen liittänyt pienen runon tai aforismin ja lähettänyt niiden välityksellä syntymä- ja nimipäiväonnitteluja sukulaisilleni ja ystävilleni. Runon kirjoittajana vapaus tarkoittaa minulle rajattomuutta ja kaikesta sidonnaisuudesta irti päästämistä. Silloin voin ajatuksissani kulkea runomaailmoihin, vaikka kirjoittaisin hyvinkin arkisista asioista. Kirjoittajana ajattelen runon syntyvän siitä, että haluan taltioda itselleni tärkeän ajatuksen tai tapahtuman ja runon välityksellä jakaa sen muille.

Kirjoittamisen aineopintojen aikana minulla on ollut mahdollisuus tutustua eri kirjallisuuden lajeihin ja teorioihin. Runouden opintojaksolla kirjoitimme myös runotekstejä ja saimme niistä palautetta. Tuolloin heräsi kiinnostus tutkia myös aiemmin kirjoittamiani runoja. Kirjoittajana tunnen runoni, mutta millaisen viestin ne lu-

kijalle välittävät? Haluan tutkia, mitä runouteen liittyviä piirteitä runoista voi löytää ja toisaalta myös, miten tunteet ilmenevät, kun runoja tarkastelee lukijan näkökulmasta.

Oppimisen näkökulmasta omien runojeni tunnemuistojen tarkastelu voi avata uusia, erilaisia näkökulmia kirjoittamiseen. Tutkimuksen kohteeksi valikoituneet kaksitoista runoa ovat syntyneet 2005 valmistuneen installaatioteoksen rinnalle. Kandidaatintutkielmassani päädyin tarkastelemaan pelkästään runoja, enkä esittelen tai käsittele itse teosta. Tutkimuksen tutkimusmenetelmänä käytän autoetnografiaa ja tutkimustuloksia analysoidessani laadullista sisällönanalyysia.

1.1 Tutkimuksen taustaa ja teoriaa

Koen, että runo on aina ensin tyhjä paperi. Sen on synnyttävä tyhjästä, vaikka sitä olisi mielessään miettinyt ja valmistellut jo pitkään. Toivio (2014, 28) tuo tämän saman ajatuksen esiin toteamalla, että runon kirjoittajalle jokainen säe on aina uusi säe, joka kantaa mukanaan edellisen säkeen toivoa ja odotusta tulevasta, mutta toisaalta pelkoa yhtäkkisestä katkeamisestaan, jota helpottaa uusien säkeiden olemassaolo. Tennilä (2014, 99) taas näkee runot ajattelun alkutuotantona, joiden käyttötarkoitusta ei ole vielä määritelty.

Mielestäni runot ovat kautta aikojen toimineet tunteiden tulkkina ja siitä syystä uskon näin olevan myös omien runojeni kohdalla. Ajattelen, että muistelun kautta syntyneet runoni ovat tutkimuskohteena sopivia, koska niihin liittyy tunnemuistoja, joiden käsittelemisen vaikutuksia kirjoittamiseen haluan juuri tutkia. Tutkimusaineistona käytän laatimaani reflektiopäiväkirjaa (2023 – 2024), johon kirjaan runoihin liittyviä havaintojani ja pohdintojani. Peilaamalla runojani peilaan myös omia ajatuksiani, tekstejäni ja näkemyksiäni.

Tutkielman teoriaa pohtiessani havaitsin tunteista ja runoudesta olevan runsaasti sekä teoria- että tutkimustietoa. Seuraavana esittelen käsitteet ja teoriat, joiden pohjalta lähdän tarkastelemaan tutkimuskysymystä.

1.2 Runous, tunteet ja kirjoittaminen

Tutkielman kohteena olevat runoni edustavat runouden lajina pääosin proosarunoa. Proosaruno nousi 2000-luvulla näkyväksi ilmiöksi. Tuolloin myös säemuotoista, proosan tapaista, suorasanaista runoutta on kirjoitettu tavanomaista enemmän (Kainulainen, 2016, 68.) Proosarunossa tasapainoilu säkeen ja proosamuodon välillä oli Haapalan (2013, 184) mukaan tuttua jo 1990-luvulla debytoinneille runoilijoille, joilla proosamuoto ja säe saattoivat esiintyä jopa samassa runossa. Proosarunon voidaan perinteisesti ajatella keskittyvän lyriikan lajina tapahtumaan, tilanteeseen ja tunnelmaan, joille kerronnallisuus jää vähemmälle huomiolle. Tosin 2000-luvun suomalaisen proosaruno poikkeaa tästä siten, että se lisää proosarunolliseen teokseen eheyttä ja juonellisuutta korostavia rakenteita (Haapala, 2013, 186.)

Runojen tarkastelun voi aloittaa runon piirteiden tutkimuksesta. Eli tarkastelee runon piirteitä konkreettisina, eriteltävinä aineksina. Näitä ovat runossa käytetyt sanat, rakenne tai muu runon materia. Runo toimii pääasiassa runouden ehdoilla, mutta on kuitenkin tavalla tai toisella kytköksissä paikkaan, jossa se kirjoitetaan ja toisaalta yhteydessä myös ympäristöön, jossa se luetaan eli otetaan vastaan. Runon analyttisessä tulkinnassa puolestaan osoitetaan käsitteellisellä kielellä se, mitä runon ajatellaan viestivän ja merkitsevän (Kainulainen, 2013, 18.)

Runojeni tutkimisessa tunteiden tutkimus kiinnostaa, koska olen aina ajatellut, että tunnemuistot säilyvät muuttumattomina yhtä lailla mielessäni kuin runoissanikin. Aivo- ja tunnetutkija Nummenmaa (2019) jaottelee tunteiden taustalla olevat aivojen mekanismit neljään eri järjestelmään; *"1) tunteita tunnistaviin mekanismeihin, 2) motivaatiota sääteleviin järjestelmiin, 3) kehollisia reaktioita tuottaviin ja seuraaviin järjestelmiin sekä 4) tunnekokemuksia ja tunteiden säätelyä hoitaviin järjestelmiin."* Vaikka nämä kaikki mekanismit osallistuvat kaikkien tunteiden tuottamiseen, niin siitä huolimatta tunneverkoston osaset toimivat eri lailla eri tunteiden kohdalla. Tästä esimerkkinä, jos kohtaamme meille tärkeän ihmisen, terästämmme aistejamme ja pyrimme lähestymään häntä ja todennäköisesti sydämemmekin alkaa sykkiä kiivaammin ja mieli täyttyy mielihyvän tunteista. Jos taas vaikka jalkakäytävällä havaitsemme jonkin epämiellyttävän lian, inhon tunteet suuntaavat huomiomme nopeasti muualle ja työntävät meidät pois epämiellyttävästä asiasta. Toisin sanoen ihminen elää kokemustensa siivilöimää elämää ja katsoo asioita

omien viitekehystensä läpi, joka on muodostunut kokemusten, tapahtumien ja tunteiden myötä. Sen mukaan ihmisyyys muodostuu juuri kokemuksista ja tapahtumien tunteista, jotka jokainen tallentaa elämänhistoriaansa. (Nummenmaa, 2019, 36 – 37, 301.) Myös lukijalla on runojen tulkinnassa tärkeä rooli, sillä hän tulkitsee lukemansa omasta näkökulmastaan (Kainulainen, Lummaa ja Seutu, 2012, 11).

Omia runojani tutkimalla pyrin löytämään uusia oivalluksia ja näkökulmia kirjoittamiseeni. Tämä tarkoittaa myös sitä, että minun tulee tutkijana olla koko ajan tietoinen, että tarkastelen runojani lukijan roolissa, enkä kirjoittajana, vaikka voidaan ajatella, että runoissa on aina jonkin verran myös tekijäänsä. Kirjoittamistaitoon kuuluu olennaisena osana myös arviointitaito. Tämä merkitsee sitä, että vaikka kirjoittaja saisikin joitain osaamisalueita persoonansa tai perimänsä kautta, niin kirjoittamisen taitoa voidaan kuitenkin pitää opittuna ja myös yhteiskuntaan sidottuna taitona (Jääskeläinen, 2002, 11, 13.)

1.3 Tutkimuskysymys ja työn tavoite

Tämän tutkielman tutkimuskysymys kuuluu: Miten omien runojeni tunnemuistojen tutkiminen vaikuttaa kirjoittamiseeni?

Tarkastelen runoihini liittyviä tunnemuistojani omien kokemusteni kautta. Minkälaisia runoihin liittyviä tunnemuistoja löydän runoista, kun tutkin niitä lukijan näkökulmasta. Muuttaako lukijan näkökulma ja runojen teoriaan peilaaminen käsityksiäni tunnemuistoista ja miten omien runojen tutkiminen vaikuttaa kirjoittamiseeni? Tutkielmassa käytän runoja tutkiessani kaikista tunteista tunne-nimitystä.

Aihealueen teoriassa tunteista käytetään usein nimitystä affektit ja emootiot ja tästä syystä tämä jaottelu tulee esiin myös tutkielmassa teoriaa käsittelevässä osuudessa. Yleisesti *affekteilla* tarkoitetaan kokemusta, jota voisi kuvata ruumiilliseksi tilaksi, jota ei ole ajatuksin vielä jäsennelty. *Emootioilla* taas tarkoitetaan tällaisen tilan muotoa, jonka yksilö on onnistunut nimeämään ja tunnistamaan (Silvonen, 2019.) Lukemisen tuntutiloja pohtiessaan Kainulainen (2016, 143) tuo esiin ajatuksen, että affektit saavat meissä aikaan ajatuksia, joista tunteet syntyvät, eli tunteet sisältävät ajatuksia, mutta affektit ovat ajatuksettomia.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkielman aineistona käytän runojen tutkimuksesta laatimaani *reflektiopäiväkirjaa* (2023 -2024), johon pyrin kirjaamaan avoimesti ja monipuolisesti henkilökohtaisia havaintojani tarkastellessani runojani lukijan näkökulmasta. Joissain kohdin tuon esille myös kirjoittajan näkökulmaa, jos se selventää runon avaamista. Tutkielma etenee reflektiopäiväkirjan merkintöjen peilaamisella teoreettisen viitekehyksen läpi. Lopuksi kokoan tutkimustulokset ja analysoin niitä subjektiivisesta näkökulmasta laadullisen sisällönanalyysin menetelmää osin apuna käyttäen. Tutkimuksen aikana ja tulosten tarkastelussa keskiössä on uusien näkökulmien etsiminen kirjoittamiseen, joita uskon runoihin liittyvien tunnemuistojen myös osaltaan avaavan.

Teoreettisen viitekehyksen aineistona käytän runoutta ja tunteita käsitteitä teorialähteitä. Kainulaisen (2016), *Runon tuntu*, avaa runon vaikutusta sekä lukijan että kirjoittajan näkökulmasta. Runojen tuntutilojen tarkastelu on keskeistä omien runojeni tutkimisen kannalta, koska teorian kautta voin etsiä vastauksia siihen, millä keinoin runot tuntuvat ja liikuttavat lukijaa. Kainulaisen, Kesosen & Lummaan (2013), (toim.): *Lentävä hevonen - välineitä runoanalyysiin*. Jo teoksen nimi viittaa mielikuvien runsauteen ja tulkintojen monipuolisuuteen, jotka tekevät omien runojeni tutkimuksesta mielenkiintoista. Kainulaisen, Lummaan ja Seudun (2012), (toim.). *Työmaana runous*, jossa tarkastellaan mm. mitä runous viestii ja ilmentää. Nummenmaa (2019), *Tunnekartasto*, *Kuinka tunteet tekevät meistä ihmisiä* ja Nummenmaa (2010), *Tunteiden psykologia*, (2010). Tunteiden osalta keskityn asioihin, joiden katson autta-

van selittämään riittävässä laajuudessa tunnemuistoja, joita runoissa tarkastelen. Lisäksi käytän muita lähteitä.

2.1 Autoetnografia menetelmänä

Autoetnografia tarkoittaa menetelmänä sitä, että tutkija on itse sekä tutkimuksen väline että myös sen kohde (Sirkkilä, 2022, 259.) Autoetnografiassa tutkija asettuu tutkimuksen välineeksi, jotta hänen on mahdollista saavuttaa syvempää ymmärrystä tutkittavasta asiasta. Tämä tarkoittaa, että tutkijana minun tulee olla kokoaikaisesti tietoinen ja orientoitunut omien toimintojeni, ajatusteni, kokemusteni ja tunteitteni tarkastelussa. Tutkimuksen alussa en välttämättä tiedosta vielä lopullisia menetelmiä ratkaisuja, mutta oleellisinta on, että antaudun oman autoetnografian virtaan.

Autoetnografia tarkoittaa myös omaelämäkerrallista tutkimuksen tekemisen tapaa, jossa omat kokemukset ja mahdolliset tutkimuksen aikana kirjatut muistiinpanot ovat lähtökohtia ja tutkimuksen keskeistä aineistoa. Katson autoetnografian sopivan siitäkin syystä tähän tutkimukseen, että autoetnografia on kirjoittajan omia kokemuksia kuvaava tutkimusmenetelmä ja -teksti, joka puolestaan sijoittaa nuo kokemukset sosiaaliseen ja kulttuuriseen kontekstiinsa. Tavoitteena on siten ymmärtää yleistä tutkimalla yksityistä ja yksittäistä, jota yksilön subjektiiviset kokemukset tässä tutkielmassa väistämättä ovat. Tämä on mahdollista, koska jokaisen ihmisen elämä on samanaikaisesti paitsi ainutlaatuista, myös yleistä ja yleistettävää, henkilökohtainen on aina liitoksissa yleiseen, ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriin (Uotinen 2021.)

Analysoin runojani lukijan näkökulmasta pitämässäni reflektiopäiväkirjassani. Aiemman tiedon ja kokemuksen kautta voin autoetnografina peilata kokemuksiani ja muistiinpanojani runouden ja tunteita käsittelevän teoriaan läpi laajentaakseni tietämystäni. Tulosten analysoinnin avulla minulla on mahdollisuus muodostaa laajempi ymmärrys tunnemuistoista runoissani ja niihin liittyvistä käsityksistä, jotka eivät ole aiemmin olleet ilmeisiä tai tiedossani. Näin voin tarkastella, mikä vaikutus runojen tutkimisella on kirjoittamiseeni. Tutkimuksen tulkinta edellyttää, että kykenen määrittelemään oman tutkijan paikkani tutkimuksessani. Näin ollen autoetnografia ei tuota tietoa tutkijasta, vaan maailmasta (Vilkka, 2021, 180.)

2.2 Laadullinen sisällönanalyysi ja yhteenveto

Sisällönanalyysin tarkoitus on laatia sanallinen ja selkeä kuva tutkittavasta ilmiöstä. Analyysissa aineisto ryhmitellään tiiviiseen muotoon, jotta voidaan saada käsitys siitä, mitä asiaa ja aihetta aineisto käsittelee. Sisällönanalyysia on mahdollista käyttää yhtä lailla kirjoitettujen tekstien kuin esimerkiksi puheen nauhoituksia sisältävien aineistojen analyysiin (Vuori, 2021.)

Tässä tutkielmassa käytän sisällönanalyysia apuna jaotelllessani runot mm. aihealueen, sisällön, merkityksen ja lukijan näkemyksen ja tunnekuvausten yms. mukaan. Jaottelussa käytän nimikkeitä: Kuvaus1 ja Kuvaus2. Lopuksi pyrin jaottelun analyysin avulla määrittelemään tunnemuistojen muutokset ja niiden vaikutukset, jotta voin tulosten perusteella vastata tutkimuskysymykseeni.

2.3 Menetelmän luotettavuuden pohdinta ja tutkimuksen merkityksellisyys

Tutkielman aiheena on selvittää runojeni tutkimisen kautta saatujen tulosten avulla, minkälainen vaikutus niillä on omaan kirjoittamiseen. Tutkielman menetelmänä on autoetnografia, joka merkitsee, että tarkastelen itseäni, omia kokemuksiani ja runojani sekä niiden peilaamista aihealueen teorian läpi subjektiivisesta näkökulmasta. Aihealueen teoria, johon reflektointipäiväkirjaan (2023 - 2024) peilaan, antaa omaa käsitystäni laajemman kuvan tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysin avulla on mahdollista koota runoista tekemäni huomiot yhteen ja tarkastella runoja lukijan näkökulmasta. Miten lukijana koen runot ja niissä esiintyvät tunnemuistot, ja miten ne eroavat runoja lukiessa verrattuna siihen, kun olen runot kirjoittanut.

Tutkimuksen merkitystä arvioidessani voin todeta, että nykyään kirjailijoiden, ja myös runojen kirjoittajien puheenvuorot teostensa synnystä ovat alkanut kiinnostaa lukijoita yhä enemmän. Esimerkiksi Haavikon (2000, 9) mukaan aiemmista vuosikymmenistä poiketen, kirjoittajat ovat lähteneet kertomaan avoimemmin tekstiensä taustoista ja tuoneet vapaammin esille kokemustensa ja tekstiensä välisiä yhteyksiä. Tutkielman voi katsoa kuuluvan runoutentutkimuksen piiriin. Runoutentutkimukselle on tyypillistä, että sitä ei hallitse pelkästään yksi tai kaksi teoret-

tista näkemystä, vaan tulokulmia löytyy useita niin runouden lukemiseen kuin tutkimiseenkin (Kainulainen ym, 2012, 9).

3 REFLEKTIOPÄIVÄKIRJAN PEILAAMINEN TEORIAN LÄPI

Tutkimuksessa esiintyvät *runot* ovat syntyneet lapsuusmuistoista. Kirjoittamani ensimmäinen runo *Muistojen tikkaat* on minulle itselleni runoista kaikkein tärkein. Siihen liittyy tarina, isoisästä, jota kutsuttiin papaksi. Kun pappa ei voinut enää ikäännyttyään kiivetä katolle, mieleeni jäi hetki, kun hän surullisena laskeutui alas tikkailta. Luopuminen näytti tuntuvan raskaalta. Runot kertovat perheen kanssa yhdessä koetuista hetkistä, jotka ovat taltioituneet mieleeni tunnemuistoina. Runoja kirjoittaessani lapsuusajan tunnemuistot ovat vaikuttaneet vahvasti tekstien syntymiseen. On mielenkiintoista lukea runoja ja tarkastella niitä teoreettisesta näkökulmasta ja tutkimuksen avulla selvittää niissä esiintyvien tunnemuistojen merkitystä.

Reflektiopäiväkirjassani (2023 - 2024) tuon runokohtaisesti esille ajatuksiani yksittäisten runojen taustoista. Avattuina ne toimivat itselleni aineistona, jonka avulla voin peilata runoja teoriakäsitteiden läpi. Tätä peilaamista toteutan tässä osiossa näiden runoesimerkkien ja niistä syntyneiden pohdintojen avulla. *(Kirjoitan runon nimen jälkeen reflektiopäiväkirjamerkinnän (R) ja numeron. Se kertoo, että kyseisen kappale tarkoittaa reflektiopäiväkirjamerkinnän peilaamista teorian läpi).*

Runoilla voidaan ilmentää erilaisia kokemuksia, ajatuksia ja tunteita. Perinteisesti on ajateltu, että runot ovat kirjoittajan omakohtaisten kokemusten synnyttämiä ja lukija saavuttaa kirjoittajan kuvaaman kokemuksen. Tätä korostaa runolle tyypillinen kirjoittajan äänen läsnäolo, mikä puolestaan korostaa subjektiivisuutta (Kainulainen ym., 2012, 189-190.)

3.1 Muistojen tikkaat ja pääskyjen lento, (R1 ja R2)

Runouden näkökulmasta *Muistojen tikkaat* sekä *Pääskyjen lento* kuvaavat rytmillisestä liikettä. Ylös kiivetessään ihminen tietää, että jossain vaiheessa on tultava alas. Linnun lentoa katsellessa lento voi jatkua, mutta katsoja aavistaa, että näkymä katoaa hetken päästä horisonttiin. Rytmisen liike on kuvausta toisteisesta toiminnasta, jota linnun siipienkin ylös ja alas liikekin kuvaa. Siten se on säännöllistä ja ennakoitavissa olevaa. Liike voi olla myös epäsäännöllistä, jolloin se on ennakoimatonta (Kainulainen, 2012, 63.) Runon kuvakielisyydellä voidaan luoda monitulkintaisia ilmauksia. Voidaan myös ilmaista jotain vaikeasti sanoitettavaa. Silloin kuvakielisyys voi kertoa sen, mitä pelkillä sanoilla ei voida tehdä (Ratia, 2013, 124.) Lukijana pohdin, tarkoittaako tikkaita alas kiipeäminen pelkästään alastuloa, vai kuvaako runo surullista katsetta, jolla kertoja seuraa tapahtumaa. Entä linnut, lentävätkö ne vain taivaalla, vai tarkoittaako lento lähtöjä, joita katsoja seuraa miettien mielessään, palaavatkohan ne vielä.

Helle & Hollsten (2016) korostavat, että tunteiden tutkimisen näkökulmasta tarkasteltuna, taiteen ja kulttuurin tutkimuksessa on huomattu, että taide ja populaarikulttuurin luomukset eivät synnytä tai välitä pelkästään merkityksiä, vaan niiden myötä myös tunteita ja tuntemuksia. Kainulainen (2016) taas pohtii tekstin ja lukijan välistä vuorovaikutusta, jonka ajattelee olevan osa muuta sosiaalista kommunikatiota. Hänen mukaansa lukemisen tuntutilojen ymmärtäminen tarjoaa monia keinoja tutkia, niitä keinoja, joilla runot, tai kaunokirjallisuus yleensäkin, vaikuttavat ja toimivat ja toisaalta myös sitä, millä keinoin lukijat vastaavat niihin (Kainulainen, 2016, 151 – 152.)

Tunteita herättää myös luonto, joka on monelle tärkeä nautinnon lähde. Nummenmaa (2019, 73) tuo esiin erityisesti suomalaisille tärkeän luontosuhteen. Pelkästään luonnon ajattelemisen saa mielen rauhoittumaan. Ja myös linnut ovat osa luontoa.

Tarkastellessani *Muistojen tikkaat* ja *Pääskyjen lento -runoja* havaitsen niissä tietyn surumielisen sävyn. Se ei ole kirjoittaessani ollut tietoinen valinta. Ilmeisesti muisteluun liittyvä kokemus on ollut niin vahva, että tunne on siirtynyt myös runoihin. Historian valossa tarkasteltuna runouden herättämiä tunnevaikutuksia ei ole ai-

na pidetty pelkästään myönteisinä. Tämän ajatuksen mukaan, jos runous herättää tunteita nopeasti, niin tunne vetoaa välittömästi vaistoon ja voi aiheuttaa toimintaa ja siksi se on haitallinen. Jos taas tunne on tiedostettu eli ihminen voi nimetä tunteen ja käsitellä sitä tietoisesti, on tunne hyödyllinen (Jack, 2018.) Runoja kirjoittaessani muistan kokeneeni vielä samaa säikähdysten tunnetta, jota tunsin silloin, kun asiat tapahtuivat. Nyt runoa lukiessani uskon käsitelleeni runoon liittyvän tunteen ja siten tunteesta on tullut tiedostettu eli edelliseen teorian perusteella hyödyllinen.

3.2 Mesimarjan tuoksu, (R3)

Mesimarjan tuoksu -runo kertoo pienestä tytöstä, joka poimii kourallisen mesimarjoja ja palaa sitten heinäniitylle toisten luo. Kirjoittajana paikan merkitys on ollut oleellinen. Mesimarja on lehtomaisen kangasmetsän kasvi ja vaatii kasvaakseen ravinteikkaan maan. Runon tyttö poimii marjat niityn lähellä olevan vievän reunalta.

Pärjälä ja Pöllänen (2022, 375) ovat pohtineet kuinka paikkaa kohtaan voidaan tuntea kiintymystä. Ihminen tuntee yleensä kiintymystä sellaisiin paikkoihin, jotka merkitsevät hänelle jotain, ja jotka kuuluvat osaksi elämää. Runoa kirjoittaessani paikalla on ollut erityisen suuri merkitys. Runoja lukiessani heinäniitty ja sen ympäristö tuovat edelleen lämpimiä muistoja mieleen.

Runoanalyysin keinoin tarkasteltuna runo on kokonaisuus. Nimi paljastaa, että lapsi pitää mesimarjoista, koska tahtoo poimia niitä kourallisen ja palaa, ilmeisen tyytyväisenä, takaisin heinäniitylle. Ja runossa mainitaan, että hän asettelee marjat varovasti koriin, mikä osoittaa, että marjat ovat hänelle tärkeitä. Runon tulkinnassa voidaan ajatella, että runossa muodostuu suhdejärjestelmä, joka koskee sitä, mikä runossa on kuviteltua tai tarinallista totta. Ja mikä siinä on taas epätotta eli kuviteltua tarinaa. Tulkinnan voi taas katsoa muodostuvan siitä, miten lukija runon ymmärtää ja mitä se hänelle merkitsee (Kainulainen, 2013, 18 - 22.)

Luonnon ja yksittäisen kukan kauneus herättää tunteita ja lukija voi samaistua siihen, jos tuntee empatiaa. Empatian tunteminen edellyttää yhteistä ymmärrystä taivoista osoittaa tunteita. Silloin on mahdollista asettua toisen asemaan. Jos taas olosuhteet eivät ole tutut, vaan vieraat, on mahdollista koettaa eläytyä toisen asemaan, mutta se ei välttämättä onnistu (Boddice, 2022, 112.) Nummenmaan (2019, 140) ajatus lisää tähän, että empatian keskeinen ominaisuus on juuri se, että havaitsijalle, eli

henkilölle, joka käyttää empatiaa, syntyy samantyyppinen mielen tila ja mahdollisesti myös kehollinen tila kuin empatian kohteelle. Tämän mukaan ajateltuna mesimarjasta kertova runokin avautuu parhaiten lukijalle, joka pystyy eläytymään lapsen tilanteeseen.

3.3 Veteen piirretty ja Uusi taito (R4 ja R5)

Veteen piirretty on tarina venematkasta. Soutajan airo tekee veteen kuopan, joka täyttyy heti uudella vedellä. Lapsi hämmästelee tapahtumaa. Aikuiselle sama asia näyttäytyy uutena mahdollisuutena. Veden äärellä on mahdollista kokea rauhaa ja hiljaisuutta tai vastaavasti saa olla läsnä, kun tuuli nousee ja aallot lyövät voimakkaasti rantakiviin. Veden äärellä voi myös tuntea, kun sade kastelee läpimäräksi ja vesipisarat näyttävät vain ilkkurisesti tanssivan veden pinnalla. *"Keinuttele minua taas aalto...kuin silloin, kun ensi kertaa luotin, että vesi kantaa."* Uimaan oppiminen on uusi taito ja sen kokijalle ainutlaatuinen tapahtuma. Kun pitkän harjoittelun jälkeen oivaltaa osaavansa uida, tunne on järisyttävä. Uimataidon myötä vedessä liikkuminen avaa uusia ulottuvuuksia ja mahdollisuuksia.

Kirjallisuus on pitkään korostanut veden merkitystä elämälle. Ilmastonmuutos ja huoli maapallon tilasta ja elämälle välttämättömästä vedestä ovat lisännyt veden tärkeyden korostamista entisestään. Vesi on nykyään noussut myös keskeiseksi maailmanlaajuisen yhteiskunnallisen keskustelun aiheeksi, mutta myös uudenlaisen, poikkitieteellisen akateemisen tutkimuksen kohteeksi. Vesi nähdään myös yhtenä maailman vanhimmista kulttuurisista symboleista, ja sen lisäksi vesi kantaa vahvoja filosofisia, uskonnollisia ja eettis-esteettisiä arvoja (Lehtimäki, Meretoja ja Rosenholm, 2018, 7 - 9.)

Viime vuosien aikana on ilmestynyt runsaasti myös suomenkielistä runoutta, jossa vedellä on merkittävä sija. Sinänsä siinä ei ole mitään uutta, koska jo Kalevala -eepoksesta lähtien vesi esiintyy tärkeänä elementtinä runoudessa. (Kainulainen, 2018, 232.)

Lukijan maailmankuvassa minulle vesi on iso osa luontoa. Suuri vesi, kuten meri, tuntuu ajatuksena vaaralliselta ja pelottavalta kun taas tuttu järvi tai joki edustavat rauhan tyyssijaa. Runon tapahtumat tuovat mieleen uimaan oppimisen hetken. Lapsen näkökulmasta se on tärkeä tapahtuma ja veteen pudotessa jopa selviytymis-

keino. Yleensäkin lapsena opitut taidot tuovat erityistä mielihyvää, vaikka oppimista tapahtuu läpi elämän. Nummenmaa (2019, 39) näkee, että uhkaavissa tilanteissa toiminta keskittyy tarkkailemaan vaaraa ja taas hyvissä asioissa mielihyväjärjestelmän hermosolut seuraavat sitä, kuinka hyvin odotetut hyvät asiat vastaavat todellisuutta. Lapsen aitoon iloon runon lukijan on helppo samaistua.

Runon tunnelmana voidaan ajatella ilmapiiriä, jonka runon kirjoittaja on luonut herättääkseen lukijassa tiettyjä tunteita, joita voidaan kuvata runon "tunneilmaisijoiksi". Runoudessa termi "tunnelma" kuvaa runon tunnelmaa ja tunteita, joita se herättää lukijassa. Runoudessa ajatellaan olevan monia erilaisia tunnelmatyyppejä: pohdiskeleva, juhlava, mietiskelevä, romanttinen, pelokas, optimistinen, erottuva tai mikä tahansa inhimillistä tunnetta kuvaava tunnelma. Yksi runon vapauttavista puolista on se, että lukijana voimme tulkita runon haluamallamme tavalla, joka puhuttelee meitä henkilökohtaisesti (BBC Maestro 2023.)

3.4 Sammalmetsän salaisuus ja Hyvä hevonen, (R6 ja R7)

"Vihreän koivikon keskellä on pehmeä sammallaakso, sinne lapset kiirehtivät leikkimään, kun kesä ja juhannusaatto." Niityn toisella puolella on metsä ja sen reunassa sammaleinen kosteikko, joka on kesäisin lapsille mieluinen leikkipaikka. Alueen keskellä on tuolimainen "istuin", joka aivan kuin kutsuu kuninkaallisiin leikkeihin. Mitä suurempi joukko on koolla, sitä hauskemmasi leikit rakentuvat ja roolijaot kehittyvät. Niityn toisella reunalla taas on perheen hevosen hauta. *"Ota kädestä sisko, lähde kanssamme veli, mennään yhdessä viemään Louhen haudalle kukkia."* Vaikka hautakummulla kukkivat kesäisin kullerot, silti näkymä maassa makaavasta hevosesta muistuu mieleen, aina kun niityllä kulkee. Näin tapahtui myös runoa lukiessani. Ison eläimen kuolema on tapahtuma, jota lapsen on vaikea käsittää. Tapahtuman vuoksi niityn toinen puoli edustaa iloa ja toinen surua. Suru ja menettämisen pelko aktivoivat Sinkkosen, (2018, 43) mukaan kiintymyssysteemin, jolloin lapsi itkee, taikertuu vanhempiinsa ja pyrkii saamaan heiltä turvaa. Aikuisten lohdutus rauhoittaa lasta.

Samalmetsän salaisuus kuvastaa iloa ja sosiaalista yhdessäoloa. Dunderfelt (2010) toteaa ilon ja valon kuuluvan yhteen. Sisäinen valo, josta usein puhutaan ru-

nollisessa ja ylväässä henkisessä mielessä, saa ilon psykologian myötä kokemuksellisen ja konkreettisen merkityksen. Lapsen riemulliset leikit ovat onnellisuuden kokemuksia, jolloin tekemisellä on juuri sillä hetkellä merkitystä, ja leikeissä saadut roolit löytävät oman sisäisen tunteen kanssa merkityksellisyyden kokemuksen (Dunderfelt, 2010, 7-9.) ”Sammalmetsä” saa edelleen hymyn huulille.

Hyvä hevonen tuo sanomallaan taas esiin kollektiivisen surun kokemuksen. Samalla kuin suru on yhteinen, on se myös osaltaan yksilöllinen, koska jokainen ihminen kohtaa, myös lapsi, surun omalla tavallaan. Suuren eläimen läheisyys ja sen tapojen ymmärtäminen sekä sen käyttäytymisen hallitseminen, johtavat Sinkkosen (2018) mukaan emotionaalisen siteen syntymiseen. Hänen mukaansa lapsesta on rohkaisevaa havaita, että hänen toimensa heijastuvat eläimen käytöksessä. Se merkitsee, että lapsen oppiessa hallitsemaan eläintä, hän samalla oivaltaa, miten eläin hallitsee itseään. (Sinkkonen, 2018, 84.) Vuosia elämänpiiriin kuuluneen hevosen menettäminen on suuri suru lapsen elämässä. Lukija voi aistia lapsen surun yhtä lailla runon riveillä, kuin myös rivien väleissä.

3.5 Lammashaka – Lehden hetki, (R8 ja R9)

”...emo saa ison palan, pieni karitsalle...” Lammashaan kuvaus välittää kuvan lapsesta ja pienestä karitsasta, joka naukkaa lapsen kädestä leipäpalan. Portin avaaminen ja lampaiden kutsuminen kuvataan ensimmäisenä tehtävänä, jos lampaat eivät ole portin tuntumassa. Metsä herää eloon, kun polulta alkaa kuulua kavioiden kipinää ja tuttua määkimistä. Runon tulkinnan ajatellaan viime kädessä tarkoittavan runon sanoman ymmärtämistä. Siitä puhutaan usein abstrahoimisena, joka merkitsee liikettä yksityisestä yleiseen, eli käytännönläheisestä käsitteelliseen. Tästä syystä runon teemaa luonnehditaankin yleensä abstrakteja asioita merkitsevillä sanoilla. Tosin eri lukijat tulkitsevat runoja eri tavoilla, ja teema puolestaan on aina sidoksissa runon tulkintaan (Lummaa, 2013, 51 - 52.) Kerronnallisella empatialla puolestaan tarkoitetaan sellaista lukemistilannetta, jossa lukija eläytyy kertomukseen, tilanteeseen ja tapahtumaan, kuin se tapahtuisi hänen omassa elämässään. Tilanne syntyy siitä, että lukija kokee toisen tilanteen tai olot kertomuksessa niin omakohtaisina, että kertomus synnyttää hänessä tunnevaikutuksen (Isomaa, 2016, 71.)

Tutun kotieläimen kohtaaminen herätti kirjoittaessa tunteita ja herättää edelleen. Pienen karitsan kiharaisen villan silittäminen ja sen napittava, kiitollinen katse on helppo palauttaa mieleen vuosienkin takaa. Myös lukijana tilanteeseen on helppo samaistua, koska on voi nähdä mielessään lapsen kiitollisen katseen, kun tämä ymmärtää, että karitsa on tyytyväinen juuri hänen antamastaan leipäpalasta.

"Vaahteran lehti naksahuttaa ennen putoamistaan. Sitten se leijuu keijumaisesti pyörähdellen maahan." Muistan lukeneeni aiemmin runon, joka kertoo lehden putoamisesta. Ihmettelin tuolloin, miten lehden putoaminen on voinut runon kirjoittajasta tuntua niin suurelta tapahtumalta, että hän on kirjoittanut siitä runon. Kun istuin vaahteran alla ja kuulin lehden naksahduksen ja näin sen leijuvaan maahan, ymmärsin täysin runon merkityksen, vaikka muistan runosta vain sen, että siinä putosi lehti. Nyt omaa runoa lukiessani muistan edelleen hyvin lehden putoamisen ja sen herättämän tunteen. Kirstinä (1971) toteaa, että kun tarkastelee runoa, niin huomion kiinnittäminen pelkästään sanoihin ei analyysissä yksin riitä, vaan lukijan on hyödyllistä eläytyä lisäksi runon tunnelmaan ja ajattelutapaan. Tämä viittaa aiemmin käsittelemääni empatiaan. Lukijan tulisi pystyä ymmärtämään myös, kuinka runoilija käyttää ja käsittelee yhteistä kieltä. Hyödyllistä on myös runossa huomioida, mitä uutta ja oivaltavaa runossa on, joka erottaa sen tutusta ja tavanomaisesta. Runoilija saattaa myös puhua rivien välissä, myös se sanoma olisi hyödyllistä tulkita (Kirstinä, 1971,93.) Lehden putoaminen on luopumisen merkki, mutta naksahduksen ja kevyen maahan leijumisen kuvaus muovaavat siitä lukijan mielessä kauniin ja ainutkertaisen hetken.

3.6 Äiti ja Kirje mummolta, (R10, R11)

"Muistan kotikoivut, rieskan tuoksun ja lieden lämmön..." Runossa äiti kuvataan kotikoivujen ja rieskan tuoksun ja iloisen tervehdyksen kautta. Kotiin tultaessa äidin siluetti piirtyy ikkunaan ja eteisessä tuoksuu vastaleivottu leipä. Runo synnyttää mielen muistikuvia tunnelmasta, jonka muiston ajattelu herättää. Äiti on runoudessa usein esiintyvä hahmo. Runossa kertoja ilmaisee, kuinka hyvältä tuntuu palata kotiin, jossa odottaa pullan tuoksu ja äidin iloinen ja lämmin vastaanotto. Kertoja on runossa itseään ilmaiseva minä, joka kertoo kotiin palaamisestaan ajallispaikallisessa

kehyksessä. Teksti välittyy lukijalle emotionaalisenä ja kantaaottavana tekstinä (Seutu, 2012, 255 - 256.)

"Mummolla ja minulla on yksi yhteinen juttu. Meille kirjat ja niiden ääressä valvominen on kovin tuttu...toisinaan kirjoitamme ja luemme ihan aamuun asti."

Tuntuu hienolta samaistua aikuiseen, joka pitää lukemisesta. Runon lukijana mietin, voiko yhdessä tekemisen tunteen aistia, jos elämään ei kuulu eri ikäisten sukupolvien välistä yhteyttä? Runon lukijana tavoitan viestin sanavalintojen avulla ja rytmistä; juttu – tuttu, kasti – asti. Sanat tekevät runoon liikettä. Runon tunnelmaan voi samaistua, jos pitää lukemisesta ja valvomisesta.

Perhe- ja sukulaisuussuhteita voidaan pitää suhteellisen luonnollisena ryhmänä. Taipumus luottaa ja pitää sukulaisista on Nummenmaan (2019, 160) mukaan jo ihmisen perimässä. Isovanhemman ja lapsenlapsen yhdessäolon merkitystä on mahdollista kuvata lapsen kiintymyssuhteella. Sillä tarkoitetaan sellaista vastavuoroista suhdetta, jonka lapsi pyrkii luomaan hänelle tärkeisiin henkilöihin, kuten vanhempiinsa tai sisaruksiinsa. Kun kiintymyssuhde kehittyy, lapsi luo edustuksen itsestään suhteessa merkityksellisiin toisiin. Toisin sanoen, hän rakentaa mielessään kuvan siitä, kuinka merkityksellinen hän on toisille ihmisille ja millä tavalla nämä toiset tavallisesti hänen kanssaan toimivat (Nummenmaa 2010, 180.) Edellisen sukupolven edustajalta saatu mieluinen kirje on vastaanottajan mielestä tärkeä ja tuo samalla viestiä edellisten sukupolvien ajatuksista ja tunteista seuraavalle sukupolvelle.

Seuraavassa luvussa pyrin laadullisen sisällönanalyysin avulla kuvaamaan runoihin liittyviä havaintojani jaottelemalla runot aihealueittain tutkimustulosten selvittämiseksi.

4 TULOSTEN ANALYYSI

Sisällönanalyysissä pyrin jaottelun avulla tarkastelemaan tutkimusaineistoa voidakseni vastata tutkimuskysymykseeni. *Kuvaus1* perustuu *reflektiopäiväkirjaani (2023-2024, numerot 23 - 26)*, jossa olen käsitellyt runoja peilaten niitä runous- ja tunneteorioihin. *Runot* -osiossa on näyte runosta, *Aihe* käsittää asian tai tapahtuman, josta runo puhuu. *Teema* on runon ajatussisällön yleistasonen kiteytys siitä, mistä aiheesta runo kertoo. (Lummaa, 2013, 61.) Lukijan *Tunnenäkemys* puolestaan kertoo sen, kuinka lukijana olen tulkinut runon kuvakielisyyttä ja määritellyt sen perusteella minkälaisen tunteen se minussa lukijana herättää. Kuvakielisyydellä runossa kuvataan usein sellaista tietoa, joka jättää tunnejäljen (Ratia, 2013, 123).

KUVAUS 1

<i>Runo</i>	<i>Aihe</i>	<i>Teema</i>	<i>Lukijan tunne</i>
"Mummon kirjeitä on ilo lukea."	Mummo/lapsi	Läheiset ihmiset	ilo
"Pappa opetti tekemään työtä."	Pappa ja lapsi	Yhdessäolo	kiitollisuus
"Louhi oli hyvä hevonen"	Kotieläimet	Eläinsuhde	kaipaus
"Kavioiden kipinä kertoo, että lampaat ovat tulossa portille."	Kotieläimet	Eläinsuhde	luottamus
"Mesimarjat asetellaan varovasti koriin."	Lapsi niityllä	Luontosuhde	mielihyvä
"Kuinka kangasvuokko voi olla niin kaunis ja täydellinen. Lapsena silitin sen pehmeää kehälehteä ja puhelin sille uskoen, että se ymmärtää."	Luonto/kasvit	Luontosuhde	kauneus
"Jokainen saa vuorollaan istua pehmeällä tuolilla lehväsepele päässään."	Leikkikaverit	Yhdessäolo	riemu
"Vesi pyyhkii airon jättämän jäljen"	Vesi	Luontosuhde	oppiminen

"Uusien pääskyjen liverryksessä ei ollut surua"	Linnut	Luontosuhde	haikeus
"Kullerot ovat jo kukassa."	Äiti	Läheiset ihmiset	turva
"Lehti naksahaa ennen putoamistaan."	Puut ja kasvit	Luontosuhde	yhteys
"Aalto keinuttelee uimaria."	Oppiminen	Yhdessäolo	kunnioitus

(reflektiopäiväkirja, 2023 -2024 ; numerot 23 - 26).

Runojen tarkastelu osoittaa, että runoista on löydettävissä yhdistäviä aiheita ja teemoja, kuten esimerkiksi *läheiset ihmiset, eläinsuhde, yhdessäolo ja luontosuhde*. Lukukokemus on puolestaan herättänyt paljon erilaisia ajatuksia ja tunteita mm. *ilo, kiitollisuus, mielihyvä, luottamus, haikeus, riemu ja turva*, kuten *Kuvaus1* osoittaa. Lukijana tunteet eivät tunnu niin vahvoina kuin runoja kirjoittaessani ovat tuntuneet.

Runon aihetta pohdittaessa voidaan ajatella, että lukija tulkitsee runon aina omasta näkökulmastaan, jolloin runossa on aina jotain tuttua ja tunnistettavaa. Näiden tunnistettavien seikkojen keskeltä, lukijan on mahdollista löytää runosta asia, johon se vaikuttaisi keskittyvän (Lummaa, 2013, 41.) Koska tunteet ovat aina läsnä, myöskään runon kriittinen tarkastelu ei tarkoita runon herättämien tunteiden poissulkemista (Kainulainen, 2016, 133).

Seuraavassa, *Kuvaus2*, jossa olen jaotellut runot seuraavan jaottelun mukanaan: *Reflektiopäiväkirjan (2023 - 2024 nrot R1-R12), peilaus teorian läpi, Runon nimi ja lukijan Tunnetulkinta*. Teoriaan peilaaminen tarkoittaa kulloisenkin aihealueen ja runon käsittelemistä teorian näkökulmasta. Lukijan havainto taas tarkoittaa, että minkälaisia tuntemuksia runo minussa lukijana herättää.

Runon peilaaminen teorian läpi/ reflektiopäiväkirja	Runo	Tunnetulkinta
Kirjoittaja voi tunteiden kuvauksella tai ilmaisulla herättää tunteita lukijassa (Lyytikäinen, 2016, 37) Pääskyt ja hevonen sekä lapset ovat yhdistelmänä hellyttävä. Jo ne yksin voivat herättää lukijassa tunteita. Eläimen kuolema on myös surullista, vaikka tilannetta ei olisi kokenutkaan. Asian synnyttämä haikeus on tavoitettavissa runoa lukiessa. (R7 ja R2)	Hyvä hevonen ja Pääskyjen lento	haikeus
Kuvakielinen analyysi selittää runon moniselitteisyyden tavat ja rakentaa ne tulkinnoiksi. (Ratia, 2013, 126). Ajattelen, että vesi tuo edelleen monia hyviä muistoja mieleeni. Uimaan oppimisen taito ei unohdu. Oikeastaan siihen ei tarvita runoa tai muistelua, muistan sen silti. Veden voi tuntea ihollaan, vaikka vettä ei edes näkisi. (R4 ja R5).	Veteen piirretty ja Uusi taito	ilo / luottamus

<p>Lukija tietää, että kirjallisten tunteiden lähde ei aina ole toinen ihminen, vaan se voi olla myös kuvitteellinen hahmo (Lyytikäinen, 2016, 47). Pohdin, että luonto on kuin toinen ihminen, ja sitä kohtaan voi tuntee kiitollisuutta, odotuksia ja ihailua. Nummenmaan (2019, 79) mukaan, luonnossa koetut asiat koetaan voimakkaammin ja monipuolisemmin, kuin vastaavat asiat mielikuvituksissa. Tuolloin runon herättämä tunne voi olla sekä kokemukseen perustuva aito tunne, että mielikuvan tuottama haavekuva. (R3, R9, R12).</p>	<p>Mesimarjan tuoksu, Lehden hetki ja Kevät ilmoittaa tulostaan</p>	<p>haikeus toiveikkaus</p>
<p>Maaailma heijastuu mieleemme ensisijaisesti kokemuksemme kautta. Siitä syystä on merkitystä sillä, millaisen mielenmaiseman itsellemme luomme. Myös ystävyys on vuorovaikutuksellinen suhde. Siitä syystä sitä tulee myös hoitaa (Nummenmaa, 2019, 294, 167.) "Sammalmetsä" on runon kirjoittajana edelleen mielen piilopaikka hauskoine leikkeineen. Lukijana voin samaistua yhä tilanteeseen, kun omaan leikkisän mielen ja minulla on kokemus tapahtumasta. Tai tulisi olla, jos olisin pelkästään runon lukija enkä myös kirjoittaja. Voi ajatella, että "Runo ei siis tuhoudu lukemalla, analysoimalla ja tulkitsemalla, vaan päinvastoin se siten jatkaa ja laajentaa elinkaartaan", kuten Kainulainen (2013, 32) toteaa. (R6).</p>	<p>Sammalmetsä</p>	<p>Ilo</p>
<p>Tunne ja tieto kietoutuvat lukutilanteessa Kainulaisen (2016, 133) mukaan tuntutilaksi. Alussa mainitsin, että Muistojen tikkaat on minulle kaikkein tärkein runo. Lukijana joudun miettimään, nouseeko se esiin erilaisena kuin muut? Saattaa olla, että se muodostaa installaatioteoksen kanssa yhdessä niin vahvan kokonaisuuden ettei runon sanoma yksinään erotu muista (R1).</p>	<p>Muistojen tikkaat</p>	<p>kaipaus</p>
<p>Lammashaka kertoo lampaasta ja pienistä karitsasta, joita lapsi saattaa ruokkia ja silitellä. Ritva Haavikko (2000) kuvaa kirjassaan eläimiä Sirkka Turkan runomaaailmasta, jossa eläimet nähdään yhteisön täysivaltaisina jäseninä. "Eläimet olivat ystävällisiä, kiinnostavia ja niillä oli aikaa." (Haavikko, 2000, 455). Samoin voin ajatella lammashaan lampaista. Lukijana leipäpalan "naukkaaminen" ja lampaan silittäminen luovat kuvan, että lapsi saattaa istua lampaiden seurassa pitkään aikoja ja heidän välillään vallitsee rauha ja yhteisymmärrys. (R8)</p>	<p>Lammashaka</p>	<p>rauha/lepo</p>
<p>Äiti ja Kirje mummolta -runojen voi ajatella vaikuttavan lukijaan monilla eri tavoin. Kainulainen (2013, 31) korostaa, että erilaisia asioita painottamalla ja analysoimalla runosta voidaan tehdä toisistaan poikkeaviakin tulkintoja. Tässä runojen nimet hieman rajoittavat tulkinnan tekemistä. Molemmissa nimissä äidin merkitys määräytyy lukijan kokemuksen perusteella, eli mitä hänelle sana äiti merkitsee. Minulle sana äiti sekä sana mummo tuovat lämpimiä ajatuksia mieleen. (R10 ja R11).</p>	<p>Äiti ja Mummo</p>	<p>kiitollisuus</p>
<p>Omien runojen tulkinta vaatii uskoakseni enemmän työtä, kuin runot, joita lukee ensimmäistä kertaa. Yritän etäännyttää tekstiä itseni ulkopuolelle. Toisinaan onnistun siinä hyvin, mutta joskus taas muisto tempaa mukaansa tunnemuiston äärelle. Sekään ei ole lukijalle huono kokemus. (R40)</p>		

Kuvaus2

Kuvauksen 2 mukaisesti olen tarkastellut runojen herättämiä ajatuksia runojen

lukijana. Tätä lukijan näkökulmaa olen toteuttanut peilaamalla runojani runouden ja tunteiden teoriakäsitteiden läpi. Havaitseen, että runot herättävät edelleen paljon muistoja ja erilaisia tunteita, vaikka kirjoittamisesta on jo kulunut aikaa. Päälimmäisinä nousivat molemmissa kuvauksissa esille; *ilo, kiitollisuus, kaipaus / haikeus ja luottamus*. Kaikki ovat tunnepitoisia asioita, jotka ovat erotettavissa runoista lukijan tunnetulkintojen perusteella. Havaitseen kuitenkin, että näitä samoja tuntemuksia voisin kokea lukiessani myös runoja, joita en ole itse kirjoittanut. Siitä voi tehdä päätelmän, että runoja kirjoittaessani tunnemuistot ovat olleet vahvoja ja aikaansaaneet sen, että runot ovat syntyneet. Nyt runoja lukiessani ja peilatessani niitä teorian läpi, voin puolestani todeta, että runoudessa tunteiden lisäksi vaikuttavat hyvin monenlaiset asiat ja näkökulmat, joiden perusteella runoja on mahdollista analysoida.

Runoni tarjosivat minulle lukijana toiminnallisen osan. Sillä Kainulaisen (2016, 101) mukaan modernismin jälkeisen runous mahdollistaa lukutilanteen, jossa lukijan sekä fyysinen että psyykinen olemus on läsnä. Runojen vaikuttavuus määräytyy taas siitä, kuinka hyvin ilmaisu ja sisältö on saatu tukemaan toisiaan. Elämyksellisyyden ja jännitteen sisällyttäminen runoon vaikuttavat siihen, että lukija voi tuntea olevansa osa runoa. Näin lukemisen tuntutiloja käsiteltäessä, voi ajatella lukutilanteen vuorovaikutuksellisenä eikä pelkästään ajatuksissa vaan kokemalla ja tuntemalla (Kainulainen, 2016, 94, 144.) Tätä vuorovaikutusta olen toteuttanut koko tutkielman kulun ajan peilatessani runojani aihealueen teorian läpi laajentaakseni näkemyksiäni.

Tunteiden ymmärtämisen kannalta on Nummenmaan (2010, 174) mukaan tärkeä ottaa huomioon, että samanlaiset tapahtumat eivät automaattisesti herätä samanlaisia ajatuksia tai tuntemuksia kaikissa ihmisissä. Saman perheen lapsetkin voivat kokea yhdessä koetut tapahtumat hyvinkin eri tavalla. Runon tulkintaa lukemisen tuntutilana ajatellen voidaan todeta, että ajatusten lisäksi myös tunteminen, ja tunnustelemisen vaikuttavat siihen, miltä teksti tuntuu ja miten se vaikuttaa lukijaan. Siten tekstin ja lukijan toiminta on vuorovaikutteista yhteydenpitoa. (Kainulainen, 2016, 144, 145).

4.1 Vastaus tutkimuskysymykseen

Tutkimuskysymys on: Miten omien runojeni tunnemuistojen tutkiminen vaikuttaa kirjoittamiseeni?

Tulkitsen, että runoja lukiessani havaitsen runoissa esiintyvän monenlaisia muistoja ja tunteita. Myös sisällönanalyysin tulos tukee tätä näkemystä. Runoja lukiessani havaitsen runoissa tunteita, mutta en koe niitä enää samanlaisina tunnemuistoina, kuin runoja kirjoittaessani olen tuntenut. Tästä voi tehdä päätelmän, että runot ovat syntyneet tunnemuistoista. Tutkimus on osittanut, että voin luopua ajatuksesta, että tunnemuistot säilyvät runoissani ja mielessäni muuttumattomina. Tätä näkemystä tukee Nummenmaan (2010) ajatus, jonka mukaan valokuvantarkkoja muistoja syntyy usein erilaisista tunnepitoisista tapahtumista, jotka koetaan niin voimakkaina, että tilanne ja ympäristö ”koodataan” muistiin valokuvan ottamisen tavoin. Vaikka valokuvantarkka muisto vähitellen häviäisikin mielestä tai haalistuu, koemme usein muistamamme tunteikkaat tapahtumat pidempään ja tarkempina kuin todellisuudessa muistamme. (Nummenmaa, 2010, 123-126.) Näin uskon minulekin käyneen lapsuusajan tunnemuistoja miettiessäni.

Ajattelen, että luopuessaan jostain, saa yleensä jotain uutta tilalle. Tutkielman kulku on laajentanut näkemyksiäni runoihini liittyvien tunteiden ja muistojen käsittelyn avulla. Siten pohtiminen on auttanut katsomaan runojani yhtenä taiteenlajina ja kirjoittamista taas enemmän luovuuden ja ideoiden toteuttamisen mahdollisuutena. Raami (2020, 123) näkee tunteiden ja intuition erona sen, että siinä missä tunne vetää puoleensa tai työntää luotaan, niin intuitio taas kelluu vapaana ja virtaa joka hetki eteenpäin.

Tutkimuksen tuloksena teen päätelmän: tutkimuksen kautta saatu tieto on vaikuttanut myönteisesti kirjoittamiseeni. Näin tieto on tuonut iloa, uusia näkökulmia ja vapautta kirjoittamiseeni.

4.2 Tutkimusprosessin kulku

Tässä analyysissa pyrin kuvaamaan tutkimusprosessin kulkua tiivistetyssä, pelkistetyssä ja yleisessä muodossa. Pidän analyysin suppeana ja otan esille vain asiat, jotka auttavat selittämään tutkielman tekemisen eri vaiheita ja kulkua sekä tutkimuskysymystä siinä laajuudessa, kuin se subjektiivisesta näkökulmasta on mahdollista.

Tutkielman tarkoituksena oli pyrkiä ymmärtämään omien runojen luomisvoimana toimineiden tunnemuistojen tarkastelun vaikutusta kirjoittamiseeni. Tarkastelen runoja lukijan näkökulmasta voidakseni saada vastauksen tutkimuskysymykseeni: Miten runojeni tunnemuistojen tutkiminen vaikuttaa kirjoittamiseeni? *Tutkimusmenetelmänä* käytin autoetnografiaa. Olin siten sekä tutkija, että tutkimuksen kohde. Tutkimuksen tuloksia arvioidessani käytin apuna sisällönanalyysia.

Tutkimusaineisto koostui reflektiopäiväkirjastani (2023 - 2024), johon kirjasin muistojani ja runojen lukemisesta tekemiäni havaintoja ja päätelmiä. Reflektiopäiväkirjamerkintöjä taas peilasin teoriaan liittyvän aineiston läpi lukijan näkökulmasta. Teoreettinen lähdeaineisto löytyi pääosin lähikirjastosta. Myös Google Scholar-hakupalvelu tuli tutuksi.

Tutkimuksen kulku: Pohtiessani tutkimuskysymystä oli selvää, että haluan lähteä tutkimaan omia runojani. Siitä huolimatta tutkimuksen aloittaminen ei lähtenyt kovin helposti liikkeelle, vaikka aineisto oli tuttu ja suunnan piti olla selvillä. Ongelmia tuotti tutkimuskysymys. Mitä tarkalleen ottaen runoista tulisi tutkia? Pohtiessani aiheita, havaitsin runojeni kirjoittamiseen liittyneen paljon tunnemuistoja. Monen sivupolun kautta runoissani ilmenevien tunnemuistojen tutkiminen ja niiden vaikutus kirjoittamiseeni, muodostui lopulta keskeiseksi tutkimusalueeksi. Runojen rinnalla otin esiin eri teorialähteitä, jotka liittyivät pääasiassa runouteen, tunteisiin ja psykologiaan. Sen jälkeen lähdin etsimään lähteistä kysymyksiini ja pohdintoihini vastauksia, jotka kirjasin pitämäni reflektiopäiväkirjaani (2023 - 2024). Päiväkirjamerkinnöissä käytin numerointia ilman päivämäärää, koska yhden päivän aikana saatoin tehdä runsaasti lyhyitä ja eri aiheita käsitteleviä päätelmiä. Lisäksi runot pysyivät samoina, joten kirjauksen kohdistaminen oli helppoa sekä myös uusien näkökulmien liittäminen jo aiemmin käsittelemäni runoon.

Tutkimusten tulosten tarkastelun toteutin käyttäen apuna sisällönanalyysia. Jaottelin runojen sisällöt tarpeellisiin ryhmiin, jotta saatoin tarkastella niiden vaikutusta lukijan näkökulmasta. Lopuksi pohdin tulosten avulla tunnemuistojen ilmene- mistä tai muuttumista voidakseni tehdä päätelmän niistä tutkimuskysymyksen nä- kökulmasta. Tutkimus osoitti, että tunnemuistot eivät säily muuttumattomina. Tä- män tiedon perusteella saatoin todeta, että sekä runoissani että mielessäni olevat tunnemuistot muuttuvat vähitellen arkimuistojen kaltaisiksi. Katson, että tieto vai- kutti myönteisesti kirjoittamiseeni, tuoden siihen iloa, uusia näkökulmia ja vapautta.

5 JOHTOPÄÄTÖS JA POHDINTA

Tutkimusprojektini lähti liikkeelle siitä, että halusin ymmärtää omia runojani ja niihin liittyviä tapahtumia ja tunnemuistojani. Installaatioteos (2005), jonka rinnalle runot ovat syntyneet, ei ollut tarkastelussa mukana. Siitä syystä oli mielenkiintoista tutkia runoja erillisinä, kun katson, että runot ja teos muodostavat yhdessä kokonaisuuden. Ja olen aina ajatellut niiden olevan erottamattomia.

Uskon, että runojen tutkiminen on avannut minulle uusia näkökulmia ja käsityksiä myös runoudesta ja runojen kirjoittamisesta. Runoilijalle kieli on työväline, konkreettinen aines, joka on muokattavissa sanataiteeksi. Runon merkityksen lisäksi oleellisia ovat myös runon konkreettisten aineiden ulottuvuudet eli ne, joita ei selitetä pelkkien sanojen merkitysten tulkitsemisella. Runon ainekset huomioon ottava runoilija voi leikkiä kielen äänneillä ja rakenteilla ja myös panostaa tekstin asetteluun. Merkityksellisintä runoudessa on, miltä runo näyttää paperille kirjoitettuna ja miltä se puhuttuna kuulostaa (Lappalainen, 2012, 40.)

Erilaiset lukemista jäsentävät kategoriat, kuten tunnistaminen, lumoutuminen, tietäminen ja tyrmistyminen, ovat toimintoja, joilla havainnollistetaan lukijan kiinnostumista tekstiin. Niiden keinojen avulla on mahdollista pohtia kysymystä, miltä runot tuntuvat, silloin kun halutaan käsitellä tai tutkia lukemisen vuorovaikutteista tilannetta, jossa tunteet ja tieto vaikuttavat. Lukutilanteessa tekstin liikkeellepaneva toiminta tarttuu ja edesauttaa lukemista. Lukija voi taas suodattaa ja rajoittaa tekstin vaikutusta. Siitä syystä lukutilanteessa on kyse vuorovaikutuksesta, jossa molemmilla osapuolilla, yhtä lailla tekstillä kuin lukijallakin, on osansa lukemisen kuluessa (Kainulainen, 2016, 22-23.)

Tutkimuksen aikana olen peilannut omia ajatuksiani, runojani ja niiden välittämiä tunnemuistojani pääosin tunteita ja runoutta käsittelevän teorian läpi. Ympäristöllä, luontokokemuksilla ja läheisillä ihmisillä on ollut suuri merkitys siihen, että runot ovat aikanaan syntyneet, vaikka kirjoittaminen onkin tapahtunut lapsuusajan tunnemuistojen muistelemisen kautta. Havaitseen luopuneeni ajatuksesta, että tunnemuistot säilyvät runoissani ja mielessäni valokuvantarkkoina muistoina. Se vapautti minua kirjoittajana jollain tavoin, vaikka muistot ovatkin hyviä. Omien tekstien arvioiminen on ollut rikas tutkimusmatka yhtä lailla itse tuottamien sanojen äärelle kuin teorian syövereihinkin. Tutkielman tekeminen auttoi myös ymmärtämään kuinka tärkeää ylipäätänsäkin on analysoida tekstejään.

Uudet ideat syntyvät usein erilaisten oivallusten kautta. Runojen tutkimisen oivalluksena voin pitää sitä, että runojen tutkimisesta saatu tieto toi runoihini ja tunnemuistoihini liittyvän tiedon lisäksi myös uusia ideoita, iloa ja päättäväisyyttä omaan kirjoittamiseeni. Siten katson omien runojen tutkimisen vaikuttaneen monella tavalla myönteisesti kirjoittamiseeni.

Jatkotutkimuksena voisi pohtia installaatioteoksen (2005) tutkimista. Minkälaisia asioita katsojat näkevät teokseen tutustuessaan ja kuinka he kokevat runojen liittyvän siihen.

Kädessäni on haalistunut runoteksti, jonka löydän runojeni joukosta. Käärin sen kokoon ja siirrän syrjään. Otan uuden, puhtaan paperin ja ryhdyn kirjoittamaan. Uusin ajatuksin ja uudella innolla. Liitän tekstiini ajatuksiani, luovuuttani, persoonaani ja ripauksen sydäntäni ja annan kynän kirjoittaa, niin kuin se ikinä tahtoo. (R35)

LÄHTEET

- BBC Maestro,(2023). Greeting mood in poetry, with examples. BBC Maestro Last updated 27 November 2023.
<https://www.bbmaestro.com/blog/mood-in-poetry>
Viitattu 9.4.2024
- Boddice, R. (2022). Tunteiden historia. Suomentanut Jyrki Vainonen. Tampere: Vastapaino. Alkuteos Rob Boddice, A History of Feelings, Reaktion Books 2019. Suomennoksen © vastapaino & Jyrki Vainonen 2022.
- Dunderfelt, T. (2010). Ilon psykologia. PS-kustannus.
- Haapala, V. (2013). Proosarunon monet kasvot. Teoksessa: Hallila, M. Hosialuoma, Y., Karkulehto, S., Kirstinä, L. ja Ojajärvi, J. (toim.) Suomen nykykirjallisuus 1. Lajeja, Poetiikkaa. Helsinki: SKS, 179 – 190.
- Haavikko, R. (2000). Miten kirjani ovat syntyneet 1968 – 2000. Teoksessa: Haavikko, R. (toim.) Miten kirjani ovat syntyneet 4. - Virikkeet, ainekset, rakenteet. Helsinki: WSOY, 7 – 44.
- Haavikko, R., (2000). Sirkka Turkkua. Teoksessa: Haavikko, R. (toim.). Miten kirjani ovat syntyneet 4. - Virikkeet, ainekset, rakenteet -. Helsinki: WSOY, 452 – 456.
- Helle, A. & Hollsten, A. (2016). Tunnetko kirjallisuutta? Johdatus suomalaisen kirjallisuuden tutkimukseen tunteiden ja tuntemusten näkökulmasta.
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/60241> Viitattu 6.5.2024.
- Isomaa, S. (2016). Tunteet ja kirjallisuuden lajit. Lajien emotionaalisesta vaikutavuudesta. Teoksessa: Helle, A. & Hollsten, A. (toim.) Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa. SKS, 58 – 81.
- Jack, B. (2018). Poetry and emotion. The Lancet. Perspectives | The art of medicine | Volume 391, ISSUE 10122, P732-733, February 24, 2018.
[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(18\)30265-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(18)30265-4) Viitattu 22.3.2024.
- Jääskeläinen, M. (2002). Sana kerrallaan. Johdatus luovaan kirjoittamiseen. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Kainulainen, S. (2016). Runon tuntu. Turenki: Hansaprint Oy.
- Kainulainen, S. (2012). Tanssivat räjähdysket, säilymättömyyden pyörre. Rytmien liikkettä 1960-luvulla. Teoksessa: Kainulainen, S., Lummaa, K. ja Seutu, K. (toim.) Työmaana runous. Helsinki: SKS, 81 – 83.
- Kainulainen, S. (2013). Runoanalyysin lähtökohdat. Hämmennyksestä hahmottamiseen. Teoksessa: Kainulainen, S., Kesonen, K. & Lummaa, K. (toim.). Lentävä hevonen. Välineitä runoanalyysiin. Tampere: Vastapaino, 17– 40.
- Kainulainen, S., Lummaa, K. Ja Seutu, K. (2012). Estetiikka ja politiikka. Aluksi. Teoksessa: Kainulainen, S., Lummaa, K. Ja Seutu, K. (toim.) Työmaana runous. Helsinki: SKS, 189 – 191.

- Kainulainen, S., Lummaa, K. Ja Seutu, K. (2012) Lukijalle. Teoksessa: Kainulainen, S., Lummaa, K. Ja Seutu, K. (toim.) Työmaana runous. Helsinki: SKS kirjat, 7 – 12.
- Kainulainen, S. (2018).Pinnalla vai pinnan alla? Runojen vedestä ja sen lukemisesta. Teoksessa: Lehtimäki, M., Meretoja, H. ja Rosenholm, A. (toim.) Veteen kirjoitettu.Veden merkityksiä. SKS, 232 – 256.
- Kainulainen, S., (2016). Lukemisen tuntutiloja. Harry Salmenniemen, Vilja-Tuulia Huotarisen ja Salla Susiluodon runojen vastaanotosta. Teoksessa: Helle A. Ja Hollsten, A. Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa. SKS, 131 – 153.
- Kirstinä, V. (1971).Runo ja lukija. Helsinki: Weilin + Göös.
- Lappalainen,T. (2012).Materiaalisuus ja merkitys. Henrika Ringbomin 1990-luvun runoudessa. Teoksessa: Kainulainen, S., Lummaa, K.& Seutu, K. Työmaana runous. SKS, 40 – 60.
- Lehtimäki, M., Meretoja, H. Ja Rosenholm, A. (2018). Veteen kirjoitettu – veden kirjoittamia. Kulttuurisen vedentutkimuksen suuntaviivoja. Teoksessa: Lehtimäki, M. Meretoja, H. ja Rosenholm, A. (toim.) Veteen kirjoitettu. Veden merkityksiä kirjallisuudessa Helsinki: SKS, 7 – 23.
- Lummaa,K. (2013). Aihe, motiivi, teema ja topos. Miksi runossa kuvataan kukkaa? Teoksessa: Kainulainen, S., Kesonen, K.& Lummaa.(toim.),Lentävä hevonen. Välineitä runoanalyysiin. Tampere:Vastapaino, 41 – 65.
- Lyytikäinen, P. (2016). Tunnevaikutuksia eli miten kirjallisuus liikuttaa lukijaa. Johdatusta tunteiden kognitiiviseen poetiikan tutkimiseen. Teoksessa: Helle, A. Ja Hollsten, A.(toim.) Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa. SKS, 37 – 57.
- Nummenmaa, L. (2010). Tunteiden psykologia.Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Nummenmaa, L. (2019). Tunnekartasto. Kuinka tunteet tekevät meistä ihmisiä. Helsinki: Tammi.
- Pärjälä, E. & Pöllänen, S. (2022). Kehon kertomaa: paikkaan kiinnittymisestä tietäminen. Teoksessa: Kinnunen, T & Venäläinen, J. (toim.) Kulttuurintutkimus tietämisen tapana. Tampere:Vastapaino, 375 – 405.
- Raami, A.(2020.Intuitio³. #intuitio3 #superintuitio #yhteys. Helsinki: Kustannusyhtiö Otava.
- Ratia, T. (2013).Runon kuvakielisyyden ulottuvuudet. ”Niin kuin äärimmäistä olisi kutsuttu. ”Teoksessa: Kainulainen, S., Kesonen, K.& Lummaa, K. (toim.) Lentävä hevonen. Välineitä runoanalyysiin. Tampere: Vastapaino, 121 – 142.
- Seutu, K. (2012). ”Tuletko vanhainkotiin?” Runon affektiivisuudesta ja osallistuvasta lukemisesta. Teoksessa: Helle, A. Ja Hollsten, A. (toim.) Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa. Vastapaino, 249–265.

- Silvonen, V. (2019) Tunteet ja tieteet – Affektit, emootiot ja tieteidenvälisyys. Päivystävä Folkloristi 12.2.2019.
<https://blogs.helsinki.fi/folkloristi/vs04/> Viitattu 19.04.2024.
- Sinkkonen, J.(2018). Kiintymyssuhteet elämänkaaressa. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Sirkkilä, H. (2022). Autoetnografia. Teoksessa: Fingeroos, O., Kajander, K. ja Lappi, R. (toim.) Kulttuurien tutkimuksen menetelmät. Helsinki SKS, 259 – 283.
- Tennilä, O-P. (2014).Mikä hyvänsä teksti – Poeettisia fragmentteja. Teoksessa: Hytönen, V. (toim.) Poetiikka III.Turku: Savukeidas, 91 – 103.
- Toivio, M., (2014). Sinnikkään palamisen ele. Teoksessa: Hytönen,V. (toim.) Poetiikka III.Turku: Savukeidas, 26 – 34.
- Turkka, S. (2000). Sirkka Turkka. Teoksessa: Haavikko, R. (toim.) Miten kirjani ovat syntyneet 4 – virikkeet, ainekset, rakenteet- . Helsinki: WSOY.452 – 479.
- Uotinen, J. (2021) Autoetnografia. Teoksessa: Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere:Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/palvelut/menetelmopetus/> Viitattu 6.5.2024.
- Vilka, H. (2021). Näin onnistut opinnäytetyössä.Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. PS-kustannus.
- Vuori, J. (2021) Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa: Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> Viitattu 12.04.2024.